

Daniela Novoselić, Damir Domišljanović, Irella Bogut: Čitanje naglas učenika s roditeljima...
Život i škola, br. 29 (1/2013.), god. 59., str. 397. – 404.

UDK 028.1

Stručni rad

Primljeno: 3. rujna 2012.

ČITANJE NAGLAS UČENIKA S RODITELJIMA VOLONTERIMA U OSNOVNOJ ŠKOLI „CASTELLI INTERANTIONAL SCHOOL“, GROTTAFERRATA, RIM (ITALIJA)

Mr. sc. Daniela Novoselić

Damir Domišljanović

Alfa d.d. za izdavačke, trgovačke i grafičke poslove, Zagreb

Izv. prof. dr. sc. Irella Bogut

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Učiteljski fakultet u Osijeku

Sažetak: Kvalitetna i sadržajno raznolika suradnja roditelja i škole važna je odrednica pedagoški djelotvorne škole. Roditelji žele da njihova djeca budu uspješni učenici i spremni su im pomoći na mnogobrojne načine, primjerice omogućiti im dodatnu stručnu poduku pri učenju i svladavanju nastavnih sadržaja. Istraživanja i iskustva učitelja pokazuju da uključivanje roditelja u školske aktivnosti značajno utječe na učenička postignuća, povećanje motivacije i smanjenje problema discipline, no praksa u hrvatskim školama pokazuje vrlo slabu uključenost roditelja u obrazovni proces. Tijekom školovanja djece postoje mnogobrojni načini uključivanja roditelja volontera u rad škole. Roditelji volonteri svojim radom daju značajnu podršku školskoj zajednici, ali u isto vrijeme svojim primjerom pokazuju zanimanje i daju značenje procesu obrazovanja djece, upućuju djecu na važnost sudjelovanja u životu i radu šire društvene zajednice. U radu se iznosi iskustvo čitanja naglas učenika prvoga i drugoga razreda s roditeljima volonterima u Osnovnoj školi „Castelli International School“, Grottaferrata, Rim (Italija). Precizno definiranje vremena koje su bili spremni odvojiti za volontiranje omogućilo je da i roditelji koji su zaposleni i rade puno radno vrijeme, kao i nezaposleni roditelji budu volonteri. Roditelj volonter dolazio bi jednom do dva puta na tjedan te bi tijekom jednoga školskog sata proveo slušajući učenika kako čita naglas. Roditelji volonteri svojim redovitim dolaskom i slušanjem učeničkoga čitanja značajno su pomogli u sustavnom vježbanju početnoga čitanja, zatim čitanju s razumijevanjem, brzom čitanju, interpretativnom i kreativnom čitanju. Čitanje s roditeljima volonterima jedan je od koraka k samostalnom čitanju, poticanju želje za čitanjem i usmenim izražavanjem. Roditelji volonteri svojim angažmanom potaknuli su kod djece ljubav prema knjizi, doživljaj književno-umjetničkoga teksta, djeca su bila emotivno oplemenjena, obogaćena iskustvom javnoga nastupa i općenito pomogli su u oblikovanju osobina svestrane osobe. Na taj način djetetu je poslana poruka o važnosti njegovoga svakodnevnog rada – učenja.

Ključne riječi: roditelji volonteri, čitanje na glas, čitanje s razumijevanjem, čitalačka kompetencija.

Uvod

Prema zakonu o volontiranju (NN 58/07) volontiranjem se smatra dobrovoljno ulaganje osobnoga vremena, truda, znanja i vještina kojima se obavljaju usluge ili aktivnosti za dobrobit druge osobe ili za opću dobrobit, a obavljaju ih osobe na način predviđen zakonom, bez postojanja uvjeta isplate novčane nagrade ili potraživanja druge imovinske koristi za obavljeno volontiranje. Pojam „volontiranje“ obično podrazumijeva izravnu pomoć drugoj osobi u obliku dragovoljnoga rada u školi, bolnici, domovima za stare i nemoćne osobe (Jindra i sur., 2007).

Tijekom cijeloga razdoblja školovanja djece, bilo da su krenula s predškolskim programom ili se nalaze u završnom razredu srednje škole, postoje mnogobrojni načini i razlozi za uključivanje roditelja volontera u rad škole. To je način da izravno svojim zalaganjem djeci pokažemo zanimanje za njihovo obrazovanje i time šaljemo izravnu i pozitivnu poruku koliko držimo njihovo obrazovanje važnim (Hitrec, 2006).

Neosporna je činjenica da su roditelji članovi tima, partneri učiteljima na zajedničkom zadatku: pomoći djeci da razviju svoje sposobnosti. Upravo stoga dobra se suradnja s roditeljima smatra bitnom odrednicom opće pedagoški djelotvorne škole (Ryan & Cooper, 1988). Suradnja s roditeljima, na žalost, danas je većim dijelom usmjerena na sprječavanje, odnosno na rješavanje disciplinskih problema. No, istraživanja pokazuju (Weinstein & Minano, 1993) da se kvalitetna i sadržajno raznolika suradnja s roditeljima ogleda u boljem ponašanju učenika, boljim ocjenama, redovitom pohađanju škole i većom voljom za učenjem. Roditelj s druge strane, u suradnji sa školom i učiteljima općenito imaju mogućnost provjeriti svoje odgojne postupke, steći nove spoznaje o svom djetetu, razmijeniti iskustva s roditeljima drugih učenika.

Mnogobrojna istraživanja koja su provedena (Vidović i sur., 2003) potvrđuju da sudjelovanje roditelja u aktivnostima škole, osim uobičajenih kao što su roditeljski sastanci i individualni razgovori roditelja s učiteljem, već i volonterske aktivnosti roditelja imaju pozitivan utjecaj na učenike te djeluju motivirajuće kako na učenike, tako i na učitelje, ali i same roditelje. Na žalost, istraživanja Ornstein i Levine (1989) pokazuju kako čak 75% roditelja ne koristi mogućnost sudjelovanja u aktivnostima škole. U posljednjem desetljeću u Hrvatskoj je zabilježeno postizanje veće uključenosti roditelja u obrazovni proces (Matijević i sur., 2000).

Roditelji volonteri svojim radom daju značajnu podršku školskoj zajednici, ali u isto vrijeme svojim primjerom upućuju djecu na važnost

sudjelovanja u životu i radu šire društvene zajednice. U interakciji s nastavnim osobljem, administrativnim osobljem škole, roditelj dobija „iz prve ruke“ informacije i o svakodnevnim aktivnostima koja se odvijaju u školi, a u kojima djeca, uključujući i njegovo dijete, aktivno sudjeluju.

U ovom će se radu iznijeti iskustvo čitanja naglas učenika s roditeljima volonterima u Osnovnoj školi „Castelli International School“, Grottaferrata, Rim (Italija) s nadom da će navedeni pozitivan primjer potaknuti i češće volontiranje roditelja u hrvatskim školama. Budući da su istraživanja pokazala (Pinnell i sur., 1988) koliko je važno rano razvijanje vještine čitanja, program čitanja s roditeljima volonterima jedan je od važnijih projekata navedene škole.

Volonterski program u „Castelli International School“ i njegov tijek

Organizator volontiranja „Castelli International School“ tijekom svake školske godine osmišljava i provodi nekoliko volonterskih programa od brojnih koji se mogu susresti u školama diljem Europe (Epstein i sur., 1997). Prvog dana školske godine tradicionalnoga naziva „Dan otvorenih vrata škole“ roditeljima su učitelji, odnosno razrednici prikazali, uz sve planirane školske aktivnosti, i volonterske programe. Neki su od primjera programa koji su uključivali volontiranje roditelja bili: roditelj pomagač u razredu, roditelj mentor, pratilac na školskim izletima, pomagač u organizaciji školskih predstava, pomagači interesne skupine (kada roditelj pokazuje zanimanje, hobi ili posjeduje druge stručne kvalifikacije za aktivost koja trenutačno nije ponuđena kao izborni predmet u školi), voditelj radionica za djecu ili roditelje.

Nakon što roditelj odabere jedan od ponuđenih programa, dužan je bio predati svoj kratki životopis Vijeću škole (u hrvatskim školama to je Vijeće roditelja). Navedeni životopis primarno svojim sadržajem treba informirati školu o kompetencijama koje roditelj posjeduje, a koje su u skladu s odabranim volonterskim programom.

Kako bi roditelj volonter bio uspješan u svom volontiranju svakako mora imati jasnu viziju o svojoj ulozi, kao i dinamici volontiranja. I roditelji koji su zaposleni, dakle rade puno radno vrijeme, kao i oni koji su nezaposleni mogu biti volonteri. Česta je zabluda da zaposleni roditelji ne mogu biti, zbog svojih poslovnih obveza, volonteri. O tome svjedoči i velik broj roditelja učenika „Castelli International School“ koji su bili zaposleni puno radno vrijeme i bili roditelji volonteri. Važno je posebnu pažnju posvetiti definiranju vremena koje su kao roditelji volonteri spremni odvojiti za volontiranje kako bi nastavnici mogli planirati aktivnosti.

Učitelj/učiteljica svakoga razrednog odjela, u skladu s odabranim programima volontiranja i mogućem slobodnom vremenu koje je svaki roditelj volonter predložio, načinila je raspored volontiranja. Raspored je bio također

usklađen s rasporedom razreda i nastavnih predmeta. Učenik bi, dolaskom roditelja volontera, sam odabrao slikovnicu koju želi pročitati naglas, a iz raznovrsnoga čitalačkog materijala prethodno odabranoga s učiteljem/učiteljicom, te bi zajedno odlazili u za to predviđen prostor u blizini učionice gdje bi, u ugodnom okruženju malih sjedalica i mekih jastuka, proveli vrijeme u čitanju. Nedostatak takvoga prostora u školi ne bi trebao biti razlogom ne razvijanja toga programa. Izvrsno može poslužiti i neki drugi prostor kojim naše škole raspolažu. Školska knjižnica zasigurno može biti prostor u kojem se ta aktivnost može provoditi. Prostori ispred učionica, uz minimalna ulaganja mogu se pretvoriti u ugodan kutak za čitanje.

Roditelj volonter dolazio bi jednom do dva puta na tjedan te bi tijekom jednoga školskog sata (45 minuta) proveo slušajući jednog po jednog učenika kako čita.

Sama aktivnost dolaska roditelja volontera koji će svu svoju pozornost usmjeriti na samo jednoga učenika koji će čitati naglas slikovnicu ili poglavlje nekoga djela od izuzetnoga je značenja za dijete. Dijete naime stječe dojam „važnosti“, kako osobno, tako i samo razvijanje vještine čitanja dobija na važnosti. Svojim angažmanom roditelj volonter iskazuje pozitivno gledište prema djetetu, njegovoj vještini čitanja, ali posredno i pozitivno gledište prema školi i knjizi.

Rezultati i rasprava

U prvom i drugom razredu škole jedan od bitnijih volonterskih programa škole „Castelli International School“ bilo je čitanje s roditeljima volonterima.

Proces čitanja složena je aktivnost primanja informacija u pisanom obliku koja ovisi o nekoliko sposobnosti i vještina koje se postupno razvijaju. Ono što obično nazivamo čitanjem, samo je jedna, zadnja aktivnost u tom nizu, a to je primjena abecednoga načela (Čudina-Obradović, 1995; Uzelac i sur., 2010).

Da bi dijete naučilo čitati, prethodno mora ovladati sljedećim predčitalačkim vještinama: razvijanje govora, razvoj govorne osjetljivosti, raščlamba riječi na glasove, usvajanje pisanih znakova (slova) prijenos govora u pisani tekst te „prevođenje“ izgovorenih glasova u napisana slova i obrnuto (Pavličević-Franjić, 2005).

Vještina čitanja fiziološki je proces koji se odvija zahvaljujući procesima u kori velikoga mozga i svlada ga većina djece. Proces učenja čitanja započinje tzv. početnim čitanjem u 1. razredu osnovne škole. Najviša razina čitanja jest čitanje s razumijevanjem – funkcionalno čitanje. Ta se razina čitanja postiže primjenom primjerenih strategija čitanja za koje su, shodno

svojim kompetencijama, zaduženi učitelji u školi, ali i provođenjem sustavnih vježbi čitanja, ponajprije glasnoga, gdje važnu ulogu mogu odigrati upravo roditelji volonteri. Naime, vještina čitanja razvija se čitanjem, baš kao i druge vještine: ako želimo poboljšati tehniku vožnje koturaljki, vozit ćemo češće koturaljke. Želimo li, dakle, poboljšati vještinu i tehniku čitanja – čitat ćemo češće (Pavličević-Franjić, 2005). Roditelji volonteri svojim redovitim dolascima i slušanjem djece koja su im čitala odabranu slikovnicu upravo su im pružali tu mogućnost: češće su čitala i time poboljšavali svoju tehniku čitanja.

Čitanje je komunikacijska djelatnost tijekom koje govornik-čitač šalje poruku sebi i drugima. Čitanje slikovnice komunikacijska je situacija. Bitno je naglasiti da je čitanje pedagoško-metodološka djelatnost jer u procesu nastave čitanje služi kao oblik poučavanja, odnosno učenja određenih sadržaja. Upravo stoga važno je sustavno razvijati kod djece zanimanje za čitanje, što ovaj volonterski program dodatno omogućava.

Roditelji volonteri svojim redovitim dolaskom i slušanjem učeničkoga čitanja pomogli su u sustavnom vježbanju početnoga čitanja, zatim čitanju s razumijevanjem, brzom čitanju, interpretativnom i kreativnom čitanju.

Čitanje s roditeljima volonterima jedan je od koraka k samostalnom čitanju, poticanju želje za čitanjem i usmenim izražavanjem. Postupno se kod djece razvija ljubav prema knjizi, potiče se doživljaj književno-umjetničkoga teksta, dijete se emotivno oplemenjuje, obogaćuje iskustvom javnoga nastupa te pomaže u oblikovanju osobina svestrane osobe.

Kako bi roditelj volonter bio uspješan, svakako mora imati jasnu viziju o svojoj ulozi kao i dinamici volontiranja. I roditelji koji su zaposleni, dakle rade puno radno vrijeme, kao i oni koji su nezaposleni moraju posebnu pozornost posvetiti definiranju vremena koje su kao volonteri spremni odvojiti za volontiranje kako bi nastavnici mogli planirati školski dan. Roditelji volonteri tijekom svojih volonterskih aktivnosti ponašaju se u skladu s Pravilnikom o kućnom redu škole te na raspolaganje daju svoje znanja, vještine, sposobnosti i slobodno vrijeme.

Roditelji volonteri aktivnost čitanja naglas provodili su sa svim učenicima razrednoga odjela, osim s djecom koja su imala disleksiju te druge oblike prolaznih ili trajnih poteškoća u čitanju, jer obično roditelj volonter nije raspolagao kompetencijama potrebnim za rješavanje tih poteškoća. Važno je naglasiti da ako želite volontirati u razredu koji pohađa vaše dijete, o toj aktivnosti uputno je s djetetom razgovarati. Naime, uočeno je da većina djece voli kada su roditelji angažirani u školi, no ima i one djece koja to ne odobravaju, izaziva im nelagodu sama spoznaja na nazočnost ili angažman roditelja u nekoj školskoj aktivnosti. Važno je djeci pojasniti da roditelj volonter nije u ulozi „špijuna“ vlastitoga djeteta, već da svojom aktivnošću i nazočnošću pomaže školi.

Zaključak

Za mnogu djecu može se danas reći da su siromašna maštom i jezikom, nerazvijeno je aktivno slušanje, često ne razumiju riječi. U brzom tempu života gotovo da više i nema vremena za čitanje priča, slikovnica, bajki. Za mnogu djecu računalo ili televizija postalo je najboljim prijateljem. Djeca trebaju prostor za govor, trebaju našu pozornost i strpljivo slušanje (Peti-Stantić, Velički, 2009). Čitanje naglas učenika s roditeljima volonterima u „Castelli International School“ jedna je od aktivnosti koja je unaprijedila govorne i čitalačke kompetencije djece u prvom i drugom razredu. Zajedničko druženje roditelja volontera i učenika, čitanje naglas priča ili stihova djelovalo je poticajno na vještinu čitanja i govorno stvaralaštvo. Djeca se tijekom te aktivnosti osjećaju prihvaćeno, shvaćeno, uvažavano. Roditelji volonteri svojim angažmanom pokazuju djeci koliko je značajna uloga škole u životu djeteta, a svojim aktivnostima unose u školu, odnosno razredni odjel dodatni polet te pružaju veliku podršku učitelju koji tako može više vremena odvojiti za neko dijete koje zahtijeva dodatnu pozornost ili pomoć prilikom svladavanja predviđenih nastavnih sadržaja. Poticanje i razvijanje vještine čitanja jedan je od osnovnih alata neophodnih za uspješno školovanje i cjeloživotno učenje, a roditelji volonteri uz učitelje zasigurno u tome mogu značajno pomoći.

Literatura:

1. Čudina-Obradović, M. (1995). *Igrom do čitanja*. Zagreb: Školska knjiga.
2. Epstein, L. J. i sur. (1997). *School, Family and Community Partnerships: Your Hand-book for Action*. Corwin press, Inc.
3. Hitrec, G., Ed. (2006). *Škola otvorena roditeljima*. Zagreb: Udruga roditelja Korak po korak.
4. Jindra, R., Munjiza, E. & Peko, A. (2007). *Utjecaj volontera u kreiranju uvjeta izgradnje mira i zajednice u multietičkim zajednicama*. Osijek: Centar za mir, nenasilje i ljudske prava – Osijek.
5. Matijević, M., Bratko, D. & Ljubin, T. (2000). *Vanjska i unutarnja evaluacija projekta „Aktivna/efikasna škola“ – izvještaj*. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, UNICEF.
6. Ornstein, A. C. & Levine, D. U. (1989). *Foundation of education*. Boston: Houghton Mifflin Company.
7. Pavličević-Franjić, D. (2005). *Komunikacijom do gramatike*. Zagreb: Alfa.
8. Peti-Stantić, A. & Velički V. (2009). *Jezične igre za velike i male*. Zagreb: Alfa.
9. Pinnell, G. S., DeFord, D. E., & Lyons, C. A. (1988). *Reading Recovery: Early intervention for at-risk first graders*. Arlington, VA: Education research Service.
10. Ryan, K. & Cooper, J. M. (1988). *Those who can, teach*. Boston: Houghton Mifflin Company.

11. Uzelac, M., Ratković, K., Pantić, Z. & Pribičević-Gelb, D. (2010). *Za roditelje: radionice za rad s roditeljima*. Zagreb: Mali korak.
12. Vidović, V. V., Rijavec, M., Štetić-Vlahović, V. & Miljković, D. (2003). *Psihologija obrazovanja*. Zagreb: IEP-VERN.
13. Weinstein, C. & Mignano, A., Eds. (1993). *Elementary classroom management: Lessons from research and practice*. New York: McGraw-Hill.

READING OUT LOUD TO PARENTAL VOLUNTEERS IN THE „CASTELLI INTERNATIONAL SCHOOL“, GROTTAFERRATA, ROME (ITALY)

Abstract: Effective parent involvement in classroom activities is an important factor in determining the educational efficiency of a school. Parents want to see their children succeed and are willing to seek any aids necessary to help their children attain knowledge in specific educational subjects or skills. However, studies have shown that the direct inclusion of parents into classroom activities greatly affects the academic success of students, resulting in an increase of motivation and proficiency and a decrease in behavioral issues among students. Not only does parent classroom participation provide a significant amount of support to the board of education, it also helps illustrate to students the importance of school work and community service. There are various ways of allowing parents to volunteer in schools; however in Croatia, parents seem to disregard parental participation as an important factor in determining their child's academic success. This paper details the experience of being read to by students of first and second grade of elementary school as a volunteering parent in the „Castelli International School“, Grottaferrata, Rome (Italy). Volunteering parents would spend one hour once or twice a week listening to students read out loud. A well organized school schedule allowed parents either working full time or unemployed to determine the amount of time they would be able to appoint to volunteering. The regular participation of volunteering parents significantly increased the students' ability to read out loud fluently and improved their reading comprehension over time. It has also shown to be an effective way of interesting students in independent reading, encouraging their desire for literature and communication with others as well as decreasing any possible performance anxiety the children might experience. Most importantly, it provided children with the necessary parental support needed for furthering their academic accomplishments.

Keywords: parental volunteer, reading out loud, reading ability, reading comprehension.

LAUTES VORLESEN DER SCHÜLER MIT ELTERN ALS EHRENAMTLICHE IN DER GRUNDSCHULE "CASTELLI INTERNATIONAL SCHOOL", GROTTAFERRATA, ROM (ITALIEN)

Zusammenfassung: Die hochwertige und inhaltlich vielfältige Zusammenarbeit von Eltern und Schule ist ein wichtiger Faktor für die pädagogisch wirksame Schule. Die Eltern wollen, dass ihre Kinder zu erfolgreichen Schülern werden und sind bereit, sie in vielerlei Hinsicht zu unterstützen, zum Beispiel mit zusätzlichem Nachhilfeunterricht als Hilfe beim Lernen und Bewältigen des Lehrstoffs. Die Untersuchungen und Erfahrungen der Lehrer zeigen, dass die Einbeziehung der Eltern in schulische Aktivitäten erheblich die Schülerleistungen, die Erhöhung der Motivation und die Verringerung der Probleme mit der Disziplin beeinflussen, aber die Praxis in kroatischen Schulen zeigt eine sehr geringe Beteiligung der Eltern am Bildungsprozess. Während der Ausbildung der Kinder gibt es viele Möglichkeiten, die Eltern ehrenamtlich in die schulischen Tätigkeiten einzubeziehen. Die Eltern als Ehrenamtliche leisten mit ihrer Arbeit umfangreiche Unterstützung für die Schulgemeinschaft, aber zugleich zeigen sie mit ihrem Beispiel Interesse und messen dem Prozess der Kinderausbildung eine Bedeutung bei. Sie verweisen ihre Kinder auf die Bedeutung der Beteiligung im Leben und der Arbeit in der Gemeinschaft. Dieser Beitrag präsentiert die Erfahrung des lauten Vorlesens der Erstklässler und Zweitklässler mit Eltern als Ehrenamtliche in der Grundschule "Castelli International School", Grottaferrata, Rom (Italien). Die genaue Bestimmung der Zeit, in der die Eltern das Ehrenamt ausübten, ermöglichte auch den berufstätigen und Vollzeit arbeitenden Eltern das Ehrenamt, genauso wie auch den arbeitslosen Eltern. Der Elternteil würde einmal oder zweimal pro Woche kommen und würde während einer Schulstunde dem laut vorlesendem Schüler zuhören. Die Ehrenamtlichen haben durch ihren regelmäßigen Besuch und Zuhören beim Schülerlesen deutlich bei systematischer Einübung des Erstlesens, dann beim Leseverständnis, bei der Lesegeschwindigkeit und beim interpretierenden und kreativen Lesen geholfen. Das Lesen mit Eltern als Ehrenamtliche ist einer der Schritte Richtung unabhängigem Lesen, Stimulierung des Wunsches nach Lesen und mündlichem Ausdruck. Die Eltern haben durch ihr Engagement bei den Kindern die Liebe zum Buch und das Erlebnis des literarisch- künstlerischen Textes gefördert. Die Kinder wurden emotional gefördert, bereichert durch die Erfahrung von öffentlichen Auftritten und in der Regel half es bei der Gestaltung der Eigenschaften einer vielseitigen Person. Auf diese Weise wurde dem Kind die Botschaft über die Bedeutung seiner täglichen Arbeit geschickt – dem Lernen.

Schlüsselbegriffe: Eltern als Ehrenamtliche, lautes Vorlesen, Leseverständnis, Lesekompetenz.